

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W USTAWIE O UDZIELANIU CUDZOZIEMCOM OCHRONY

1. Ujednolicenie terminologii, ustawa wprowadza termin „wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej” co oznacza zarówno wniosek o nadanie statusu uchodźcy jak i wniosek o objęcie ochroną uzupełniającą.
2. Decyzja o nadaniu cudzoziemcowi statusu uchodźcy lub przyznania mu ochrony uzupełniającej wygaśnie z mocy prawa z dniem nabycia przez niego obywatelstwa polskiego.
3. Jako nowe rozwiązanie proponuje się rozróżnienie samej deklaracji cudzoziemca o woli ubiegania się o ochronę międzynarodową i wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na formularzu.
  - a. W przypadku gdy z przyczyn leżących po stronie organu Straży Granicznej (np. brak tłumacza), nie będzie możliwe przyjęcie wniosku na formularzu w dniu, w którym cudzoziemiec stawiał się osobiście w siedzibie organu przyjmującego wniosek i cudzoziemiec zadeklaruje zamiar złożenia takiego wniosku, organ Straży Granicznej poinformuje cudzoziemca w języku dla niego zrozumiałym o terminie i miejscu przyjęcia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz sporządzi na tę okoliczność protokoł.
  - b. W przypadku niemożności osobistego stawiennictwa w siedzibie organu Straży Granicznej, osoby niepełnosprawnej, w podeszłym wieku, kobiety ciężarnej, osoby samotnie wychowującej dziecko lub przebywającej w pieczy zastępczej, szpitalu, areszcie śledczym lub zakładzie karnym, pisemna deklaracja zamiaru złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej może być złożona za pośrednictwem poczty.
4. Organ Straży Granicznej przed przyjęciem wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej poinformuje na osobności małżonka, w imieniu którego wnioskodawca zamierza złożyć wniosek, o konsekwencjach proceduralnych złożenia takiego wniosku, o prawie do wystąpienia z wnioskiem o przesłuchanie oraz o prawie do wystąpienia z odrębnym wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej.
5. Badanie wieku osób podających się za małoletnie będzie miało na celu ustalenie, czy osoba badana jest pełnoletnia.. W razie braku możliwości jednoznacznego określenia, czy osoba badana jest pełnoletnia uzna się ją za osobę małoletnią. Badania lekarskie mające na celu ustalenie rzeczywistego wieku cudzoziemca podającego się za osobę małoletnią zostaną przeprowadzone w sposób zapewniający poszanowanie godności wnioskodawcy z zastosowaniem możliwie najmniej inwazyjnej techniki badania.,
6. 6-miesięczny termin na rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej będzie można przedłużyć do 15 miesięcy w przypadku gdy:
  - 1) sprawa jest szczególnie skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym;
  - 2) z wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej występuje w krótkich odstępach czasu duża liczba cudzoziemców i uniemożliwia to rozpoznanie wniosku w terminie sześciu miesięcy;
  - 3) wnioskodawca nie wykonuje obowiązków współpracy z organem prowadzącym postępowanie, o których mowa w art. 41.
7. Szef Urzędu wyda decyzję o uznaniu wniosku za niedopuszczalny. Jako nowa przesłanka uznania wniosku za niedopuszczalny pojawi się pochodzenie wnioskodawcy z kraju pierwszego azylu. Państwo niebędące państwem członkowskim UE lub Strefy Schengen będzie uważane za kraj pierwszego azylu w odniesieniu do wnioskodawcy, jeżeli:
  - 1) został on uznany w tym państwie za uchodźcę i nadal może korzystać ze związanej z tym faktem ochrony lub
  - 2) w inny sposób korzysta z wystarczającej ochrony w tym państwie w tym z ochrony przed wydalaniem

– pod warunkiem że będzie on mógł zostać przyjęty przez to państwo. W postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wszczętym wskutek złożenia kolejnego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej przez wnioskodawcę lub przez małżonka, który był uprzednio objęty wnioskiem wnioskodawcy, Szef Urzędu, w razie stwierdzenia, że nie ma podstaw do uznania wniosku za niedopuszczalny wyda postanowienie o uznaniu kolejnego wniosku za dopuszczalny.
8. Przewiduje się ponadto wprowadzenie tzw. fikcji doręczenia wzorowanej na regulacjach Kodeksu postępowania administracyjnego i Ordynacji wyborczej dla przypadków strony zamieszkałej za granicą lub mającej siedzibę za granicą. Proponuje się, aby w przypadku gdy wnioskodawca, który nie wskazał innego adresu dla doręczeń niż adres ośrodka recepcyjnego lub ośrodka dla cudzoziemców, nie stawia się w ośrodku w terminie 2 dni od dnia przyjęcia wniosku przez właściwy organ, decyzję umarzającą postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej włączyć do akt sprawy ze skutkiem doręczenia.
9. Małoletni bez opieki:
  - a) możliwość zastosowania konstrukcji wniosku oczywiście bezzasadnego (postępowanie przyspieszone) ograniczona tylko do sytuacji, gdy wnioskodawca będzie stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego lub gdy był z tego powodu w przeszłości wydalony z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
  - b) Szef Urzędu podejmując działania mające na celu odnalezienie krewnych małoletniego bez opieki w szczególności będzie mógł poinformować małoletniego o możliwości poszukiwania jego krewnych za pośrednictwem międzynarodowych organizacji pozarządowych (Czerwony Krzyż). W projektowanej ustawie zachowane zostaną regulacje dotyczące obowiązku ustanowienia kuratora dla małoletnich bez opieki. Sąd rozpatrzy wniosek, o ustanowienia kuratora niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni. Proponuje się równocześnie rozszerzenie zakresu działania kuratora tak, aby obejmowało ono nie tylko postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej, ale także postępowanie w sprawie udzielenia pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia, w sprawie przekazania do innego państwa członkowskiego stosownie do procedur określonych Rozporządzeniem 604/2013, postępowania w sprawie udzielenia pomocy preintegracyjnej i pomocy mającej na celu wspieranie procesu integracji cudzoziemca udzielanej na podstawie art.91 ustawy o pomocy społecznej.
10. W razie potrzeby osoba przesłuchująca oraz tłumacz będą tej samej płci co osoba przesłuchiwana, chyba że z okoliczności sprawy wynika, że podstawą takiego wniosku nie są trudności po stronie wnioskodawcy dotyczące przedstawienia wyczerpującego uzasadnienia wniosku.
11. Załatwienie sprawy dotyczącej pozbawienia statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej nastąpi w terminie 6 miesięcy.
12. Pierwsze zaświadczenie tożsamości cudzoziemca będzie ważne przez okres 90 dni. (a nie 30 dni).Szef Urzędu niezwłocznie po stwierdzeniu, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej dotyczy osoby szczególnie wrażliwej, w tym:
  - 1) małoletniej,
  - 2) niepełnosprawnej,
  - 3) w podeszłym wieku,
  - 4) ciężarnej,
  - 5) samotnie wychowującej dziecko,
  - 6) będącej ofiarą handlu ludźmi,
  - 7) obłożnie chorej,
  - 8) z zaburzeniami psychicznymi,
  - 9) poddanej torturom,
  - 10) będącej ofiarą przemocy psychicznej, fizycznej w tym seksualnej, a także ze względu na płeć, orientację seksualną i tożsamość płciową

- dokona oceny, czy osoba ta wymaga szczególnego traktowania w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej lub w zakresie pomocy socjalnej.
13. Szef Urzędu w celu dokonania oceny, czy wnioskodawca, wymaga szczególnego traktowania, może zlecić przeprowadzenie badań lekarskich lub psychologicznych.
14. W przypadku cudzoziemca, który jest osobą o szczególnych potrzebach czynności w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej wykona się:
  - 1) w warunkach zapewniających cudzoziemcowi swobodę wypowiedzi, w sposób szczególnie taktowny i dostosowany do jego stanu psychofizycznego;
  - 2) w terminie dostosowanym do jego stanu psychicznego i fizycznego, wyznaczonym przy uwzględnieniu terminów korzystania przez cudzoziemca ze świadczeń zdrowotnych;
  - 3) w miejscu pobytu cudzoziemca, gdy jest to uzasadnione stanem zdrowia cudzoziemca;
  - 4) w razie potrzeby z udziałem psychologa, lekarza lub tłumacza.
15. Wprowadzi się system nieodpłatnej pomocy prawnej finansowanej ze środków budżetu państwa, którego udzielaniem w toku prowadzonej procedury uchodźczej zajmą się pracownicy Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Osoba, która złoży odwołanie, będzie mogła skorzystać z bezpłatnej pomocy adwokata, radcy prawnego albo osoby niebędącej adwokatem ani radcą prawnym, zatrudnionej w organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego i mającej wykształcenie prawnicze i co najmniej trzyletnie doświadczenie w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej.